

תרבות וספרות | עוצם עין אחת

מגילות הסתר וגילוי

רשמים מביקורים בתערוכה החדשה של עלמה יצחקי "גלמים" ובתערוכה הקבוצתית "יותר ממספיק"

עוזי צור 13 בפברואר 2024 התראות במייל

עלמה יצחקי, "גלמים", גלריה דביר, תל אביב

כשמתבוננים בהתרחשות המתמשכת מקצה עד קצה במגילות ההסתר והגילוי שבראה עלמה יצחקי קשה להאמין שהן נוצרו בסטודיו קטן־מידות שלא איפשר לה לפרוש את גליונות הנייר לכל אורכם ולהתמודד אתם כשלם אחד אלא לגלות קטע, לעבוד עליו, לגולל אותו, לגלות את הקטע הבא, לגולל ולגלות. הפעולה הזאת של גילוי והסתר יצרה המשכיות משולבת בחלוקה כמעט־לא מורגשת לפרקים, לפסוקים, למלים, להברות ולאותיות בשפה הוויזואלית.

הפנורמות המרהיבות של יצחקי מקיפות אותך מעט כפנורמות הגן והמים שצייר קלוד מונה בז'יברני לחללים הסגלגלים באורנז'רי של פאריס. נדמה שזהו גם חלק מתהליך עומק שהתרחש ביצירתה של יצחקי שבו נטשה את הציור הנושאים הסמיך של מראות היום־יום בדרום העיר, בחדרי הדירות המחולקות, ברחובות הדחוסים, מראות של יום ולילה בסגנון של סוריאליזם מרומז המשלב בין המונומנטליות של הצייר המקסיקאי דייגו ריברה לסהרוריות המרכז־אירופית של ברנו שולץ. את כל זה יצחקי הותירה מאחור, הכניסה את אור הניירות הגולמי אל הציור הנושם ועברה לציור אלגורי הנובע מהמופשט, מעצם מעשה הרישום והציור החומק ממקום וזמן מסוימים אל אלה של ראשית וסוף שנבראו מנבכי דמיונה ומשקעי חייה.

את המגילה התלויה מימין לכניסה, "עוקב ונעקב", יצחקי בחרה להשאיר בשלב הרישומי־ציורי בגירי פסטל שמנוניים כתשתית שירית קווית שלפני שכבת צבעי המים. אפשר לדמין את תנועת ידה של יצחקי עם הגירים הצבעוניים, תנועה סוחפת, מסתלסלת, מתפתלת מצד לצד, בוראת את מה שנדמה במבט ראשון כמופשט לירי אקספרסיבי ובמבט שני כנופי פנים וחץ שאיתני הטבע נאבקים בהם אלו באלו. במבט שלישי ניכרים בציור קטעי סיפורים אליגוריים. חלקו התחתון העירום של גוף אשה, מקור העולם מוקף שיער ערוה מקורזל נושק

לפני המים ומבוע צהבהב פורץ ממנו אל המים כמעשה בריאה זכרי ונקבי שהיו לאחד. בגדה שמנגד אבטיח לכוד כדג בשקית אדמדמה שקופה הקשורה לסבך שורשים וגבעולי קוצים יבשים, מתנגד לזרם המים המנסה לסחוף אותו אל הים. אז מתאחדים המבטים כולם למבט אחד המכיל את פני הדברים ועומקם.

במגילות האחרות, כשיצחקי יוצקת על מפת גירי הפסטל את שכבת צבעי המים, נהפכים קווי הפסטל השמנוניים הדוחים את המים לחוטים, חבלים או גבעולים החותרים כנגד כתמי הצבעים המימיים והדימויים הנבראים מהם, פורמים אותם ולעתים אף מתווים את מתארם. המתח הזה בין סערת הקווים לסערת הכתמים, בין הניגוד וההשלמה שביניהם, נפלא.

יש משהו בטקסטורת העבודות, בטכניקה ובהמשכיות שאינה מתקבעת שמזכיר את הרכות הרציפה של דגמי טקסטיל עתירי דמיון על גילי בדים היכולים להימשך עד אינסוף. במגילה הנהדרת "שלבים של התפרקות", המצוירת בגוונים עשירים של סוף הקיץ, כאשר יבשו מקווי המים, כתמי הנוף הנראה ממבט־על מתמוססים ופקעות חוטיו הנגטיביים נפרמים. אנחנו לוכדים אותו לפני התפרקות, לפני היעלמות הכלבים העזובים הגוהרים צמאים אל המים שחרבו, לפני היעלמות העורבים המצוירים כרישום קליגרפי. הנה זרזיר מת שכוב פגיע על גבו וירקות העלווה המשוננת ופקעת החצב שיבשר את הסתיו, ואינסוף שורשי אוויר ואור המשתרגים במרחב נטול־שמים.

העולם הנגלה במגילה "לחטט" נדמה לקרקעית ים ובו נופים של עושר בלתי־נדלה מוארים באור יקרות, בוהק אלמוגים ערטילאיים ותנועה חלומית של אצות ועשבי ים, שבמעך היופי הזה יצחקי משכנת את הפסולת האנושית שלעד לא תתפרק בדמות מונופרינטים נגטיביים יפהפיים. אך בקצה השמאלי יצחקי מציירת חזירת בר אדומה כבשר נא בגודל טבעי, תלויה הפוך בלוע מערת כורכר ועטיניה האדומים הזקורים מתאווים להיניק את אלה שנאסר עליהם לבוא עמה במגע.

יוצא־דופן במידת־מה הוא "דוכיפת", שהוא אינו מגילה אלא ציור בודד שאפשר בהחלט לדמיין אותו כקטע ממגילה המשכית. אדם עירום שוכב על הארץ, האם הוא ישן או מת? ממעי האדמה המתפתלת בחיק עצמה מזדחלים דקיקים ובהירים שורשים אל מאסת הראש הישן/המת בעוד דוכיפת מושלם עומד על כתפיו ומחדיר את מקורו הדק והחד אל אוזן האיש, רודה מדונג אוזנו בלי שיחוש. זו יצירה של יופי חד ורך, משל מלא אור על סוף כל בשר.

במרכז תערוכת הנושא הקבוצתית "יותר ממספיק" שאצר ירדן שטרן בארטפורט בתל אביב, תערוכה שהאסתטיקה והשפה שלה שונות מהמוצג בשדה האמנות המקומית, טעם חוץ-לארץ קליל כרפרפת, מככבת במקוריותה יצירתו של ינון אביאור "עמידת דום: מלכת הריקודים דנמרק". זהו מחול המתחולל לכל גובה הקירות הסובבים במנעד משתנה של עבודות בודדות, צמדים, שלישיות ורביעיות בריתמוס תלייה משתנה של מרווחים והתנשמויות. כל עבודה היא צילום תקריב הלוכד את הרגע המדויק שבו כף-רגל של רוכב/ת אופניים נוגעת בקרקע כדי לאזן את הרוכב/ת בעצירת פתאום ובזמן הוא כבר מכיל את האנרגיה הדרושה לדחיפה להמשך הרכיבה.

אביאור צילם מאות צילומים כאלה של רוכבים שונים אקראיים, תמיד מגובה הקרקע מאחור. ההקפאה והבידוד של אינסוף הרגעים הללו של איזון שברירי המבוימים במרחב מצטברים למחול הדני הזה, אך הכוריאוגרפיה נמשכת גם פנימה. כל אחד מהדימויים הללו הוא הכלאה של ארבע כפות-רגליים שונות, של ארבעה רגעים שונים, שאביאור תופר אותם זה לזה, ארבעה רבעים שונים מאותו סוג המרכיבים את השלם שאינו שלם, המתפרק ומתלכד, עד שאביאור ממיר את הצילום הדו-ממדי למערך פיסולי-כמעט. ויותר מכל זהו עקב אכילס, נקודת התורפה האנושית שאביאור חושף עוד ועוד, מעצים את היופי והכוח הגלומים דווקא בגלוי ובפגיע.

לחצו על הפעמון לעדכונים בנושא:

אמנות